

หลักการและระบบปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

มนตรี แยมกสิกร¹ อมลวรรณ วีระธรรมโม² และวิลาวลัย โพร็ทอง^{3*}

¹International School Eastern Seaboard (ISE)

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

*Corresponding author: wilawan.ph@up.ac.th

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพครูผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นโดยมีฐานคิดจากกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผูกกับแนวคิดการส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการทำการกิจกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม พัฒนา และเสริมสร้างให้นิสิต นักศึกษาวิชาชีพครูได้เรียนรู้ด้วยการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งหมายถึงครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแล นิสิต/นักศึกษาครูระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อที่จะได้ซึมซับแบบอย่างการปฏิบัติดีเหล่านั้น มาเป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติของตนเอง บทความนี้นำเสนอหลักการ กระบวนการดำเนินงาน และระบบปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้าง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ : 1. หลักการ E-PLC 2. ระบบ E-PLC 3. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4. จรรยาบรรณวิชาชีพครู

**Principles and operating system for improving Teachers' Professional Ethics
through Information Technology System**

Montree Yamkasikorn¹, Amonwan Werathummo² and Wilawan Phothong^{3*}

¹*International School Eastern Seaboard (ISE), Chon Buri 20230, Thailand*

²*Faculty of Education, Thaksin University, Songkla 90000, Thailand*

³*School of Education, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand*

**Corresponding author: wilawan.ph@up.ac.th*

Abstract

Ethics in Professional Learning Community (E-PLC) is a learning system which developed from the concept of professional learning community process combined with the concept of promoting morality and professional ethics through information technology system. The objectives of this study are to encourage and develop student teachers to learn by observing the role models (mentors and supervisors). This study presents the principles, processes and operating systems to enhance the practice of teaching professional ethics through information technology system.

Keywords: 1. E-PLC principle 2. E-PLC system 3. Professional learning community
4. Professional ethics

บทนำ

ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน และเป็นปัจจัยตั้งต้นสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ครูและบุคลากรทางการศึกษายังเป็น “ตัวแบบ” ที่สังคมมองและให้การยกย่องว่าต้องมีมาตรฐานทางจริยธรรมสูงกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องจากวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่สังคมไทยให้การยอมรับนับถือว่า ครูเป็นบุคคลที่น่าเคารพ ยกย่องให้เกียรติ และเป็นผู้นำทางความคิดของชุมชน

จากสภาพสังคมปัจจุบัน ได้พบปัญหาด้านพฤติกรรมและการแสดงออกของคนในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สถานการณ์ของการประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีแนวโน้มการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนไปจากจรรยาวิชาชีพมากขึ้น (The Teachers Council of Thailand, 2015: 1-10) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงถูกบีบรัดและมีเงื่อนไขทางสังคมที่เปลี่ยนไปจากสภาพสังคมในอดีต บางครั้งการปฏิบัติตนที่ผิดไปจากจรรยาวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษาก็เกิดจากการตีความเข้าใจเอง ด้วยสภาพการณ์ที่อาจเกิดจากการตีความ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน โดยเฉพาะในกลุ่มครูใหม่ หรือแม้แต่ครูที่อาจจะคุ้นชินกับการประพฤติปฏิบัติมายาวนาน ประกอบกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีเทคโนโลยีและการสื่อสารที่รวดเร็ว มีสภาพทางเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ในแต่ละพื้นที่ แต่ละสถานศึกษาแต่ละวัฒนธรรม แต่ละท้องถิ่นอาจมีการตีความการปฏิบัติจรรยาวิชาชีพไปสู่การปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนไปจากจารีตที่ควรจะเป็น

นิสิต/นักศึกษาครู ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่กำลังจะมีโอกาสเข้าสู่วิชาชีพครูในอนาคต การพัฒนานิสิต/นักศึกษาครูให้เป็นผู้ที่มีความเจริญงอกงามทั้งด้านสติปัญญา วิชาการที่ลึกซึ้งและเข้มข้น รวมถึงเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และการตระหนักถึงกรอบการปฏิบัติตนของคนที่ประกอบวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด จะทำให้สังคมไทยมีครูที่มีคุณภาพพร้อมทั้งด้านวิชาการและคุณลักษณะ ย่อมเป็นหลักประกันที่มั่นใจได้ว่า คุณภาพของระบบการศึกษาจะสูงตามไปด้วย และหากนิสิต/นักศึกษาครูที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ก็จะช่วยทำให้มั่นใจได้มากยิ่งขึ้นว่านักเรียนจะมีครูที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

นักเรียนจะได้รับความรัก ความเมตตา อบอุ่น มีความสุข ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดพัฒนาการตามวัยโดยสมบูรณ์ ได้รับการวางรากฐานด้านคุณลักษณะนิสัย บุคลิกภาพที่ดีก่อนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต

การส่งเสริมให้นิสิต/นักศึกษาครู ร่วมมือกับครูพี่เลี้ยงผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียน ได้ใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกรอบการทำงานเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน พร้อมกับการร่วมกันสร้างความตระหนักนึกและคำนึงถึงศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อศิษย์เป็นที่ตั้ง โดยครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้คอยชี้ประเด็นและกระตุ้นให้นิสิต/นักศึกษาครูที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้มองเห็นประเด็นในระหว่างการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เพื่อศิษย์นั้น ช่วงใดจังหวะใดบ้างที่คนที่ทำหน้าที่ครูจะต้องรู้จักเสียสละ ทุ่มเท ทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ เพื่อสร้างโอกาสและให้ชีวิตทางการศึกษา แก่ลูกศิษย์ การมีครูรุ่นพี่นำปฏิบัติเป็นแบบอย่าง จะทำให้สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความศรัทธาในวิชาชีพ ซึมซับทีละเล็กละน้อย เป็นการสอนและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ห้องเรียนจริง

คุรุสภา (The Teachers Council of Thailand, 2019: 1-3) จึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงของนิสิต/นักศึกษาครู กับนิสิต/นักศึกษาครูที่กำลังฝึกปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวในการดำเนินการ โดยคาดหวังว่า ครูพี่เลี้ยงจะเกิดความตระหนักต่อการที่ตนเองจะต้องเป็นแบบอย่าง (role model) ให้กับครูรุ่นน้อง ที่จะมารับหน้าที่ต่อจากตนเองในอนาคต และนิสิต/นักศึกษาครูที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูในอนาคตอันใกล้ ซึ่งคาดหวังว่าจะเป็นกระบวนการเรียนรู้จรรยาวิชาชีพภาคปฏิบัติการในสนามของวิชาชีพอย่างแท้จริง สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา จึงดำริให้มีการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยผ่านกลยุทธการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่กำกับดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้ใช้บทบาทของการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ครูรุ่นน้อง รวมถึงการบูรณาการระหว่างการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนกับการสร้างจิตสำนึกในการยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างมีอุดมการณ์ โดยเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560 จนกระทั่งปีงบประมาณ 2563 แนวคิดของการดำเนินงานมีความชัดเจนและตกผลึก จึงได้สรุปหลักการ

กระบวนการดำเนินงาน และระบบปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้าง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูผ่านระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณต่อไป

เป้าหมายของระบบการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้วยกระบวนการ Ethics in Professional Learning Community (E-PLC)

การพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยกระบวนการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีเป้าหมายสำคัญ คือ การ มุ่งใช้บทบาทการปฏิบัติตนของครูประจำการ ผู้บริหาร สถานศึกษา ศิกษานิเทศก์ และอาจารย์นิเทศ ให้มีการ ประพฤติการแสดงออกที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณ ความเป็นครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนิสิต/นักศึกษาครู เป็นกระบวนการในเชิงของการวางเงื่อนไขว่า เมื่อครูและ บุคลากรทางการศึกษาเหล่านั้นได้ถูกจับจ้อง จับตามอง ถือเป็น การวางเงื่อนไขให้บุคคลเหล่านั้น จะต้องระมัดระวัง ตนเองในการแสดงออกมากขึ้นเป็นทางอ้อม เป็นการ ให้ความหมาย ให้คุณค่ากับการปฏิบัติ การแสดงออกต่อ ปรากฏการณ์บางอย่างที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ของครู การวางตนระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ครู ให้เป็น “ตัวแบบ” หรือเป็นแบบปฏิบัติที่ดีให้เป็นแบบอย่างให้กับ นิสิต/นักศึกษาครูรุ่นน้อง รวมถึงการทำงานร่วมกัน การเป็น ผู้ให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา ระหว่างการปฏิบัติงานร่วมกัน ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

หลักการและกรอบแนวคิดของการออกแบบระบบ ปฏิบัติการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครู

หลักการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่สำคัญของระบบ ปฏิบัติการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยกระบวนการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ จากการสังเกต (Observational Theory) (Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A., 1961: 575-582) โดยนิสิต/ นักศึกษาครูที่ต้องทำงานในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู ร่วมกับครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา ศิกษานิเทศก์ และ อาจารย์นิเทศจากมหาวิทยาลัยนั้น ระหว่างการทำงานร่วมกัน นั้น นิสิต/นักศึกษา จะได้พบเห็นการแสดงออก การวางตน การแก้ปัญหา การปฏิบัติตน การแต่งกาย การสร้าง ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การสร้างความสัมพันธ์กับ

นักเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน สิ่งเหล่านี้ นิสิต/นักศึกษาในฐานะที่เสมือนเป็นคนใหม่ ในวงการครู ย่อมจะได้เกิดการเรียนรู้จากการสังเกตระหว่าง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นอย่างเต็มที่ ดังนั้น เงื่อนไขสำคัญ คือ การมี “ต้นแบบ” ที่ดีและมีมาตรฐาน จึงเป็นเงื่อนไขที่ย้อนกลับไปทีครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องมีความตระหนัก มีความระมัดระวังตนเองในการวางตน การแต่งกาย ความประพฤติให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งหลักการที่นำมา บูรณาการร่วมกันในการดำเนินการ มีรายละเอียด ดังนี้

1. กรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครู เน้นที่ประเด็นการ เสริมสร้างวินัยในตนเองของครูและนิสิต/นักศึกษาครู รวมถึง การส่งมอบการออกแบบการเรียนรู้ และการดูแลลูกศิษย์ด้วย ใจที่เปี่ยมด้วยความรัก ความเมตตา อดทนที่จะอธิบายให้ลูก ศิษย์ที่อาจจะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เพียร พยายามที่จะทำให้ศิษย์เกิดความเจริญงอกงามทั้ง สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรม จริยธรรม โดยข้อบังคับ ครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้ให้ ความหมายของจรรยาบรรณของวิชาชีพว่า หมายถึง มาตรฐานการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการ ประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรี แห่งวิชาชีพ โดยกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครูประกอบด้วย หมวดที่สำคัญ 5 ด้าน มีรายละเอียด 9 ข้อ อันเป็นหลักการ สำคัญที่ใช้ในการอ้างอิงครั้งนี้ และได้สรุปจรรยาบรรณของ วิชาชีพครู (Government gazette, 2013: 72-74) ไว้ดังนี้

หมวด 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง ในข้อที่ 7 ความว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนา ตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการ พัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อยู่เสมอ”

หมวด 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ข้อที่ 8 ความว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร วิชาชีพ”

หมวด 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ข้อที่ 9-13 ความว่า ข้อ 9 “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับ บริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอมา”

ข้อ 10 “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ”

ข้อ 11 “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ”

ข้อ 12 “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ”

ข้อ 13 “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ”

หมวด 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ข้อที่ 14 ความว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ”

หมวด 5 จรรยาบรรณต่อสังคม ในข้อที่ 15 ความว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

โดยการส่งเสริมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (E-PLC) มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในจรรยาบรรณของวิชาชีพด้านจรรยาบรรณตนเองและจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ พร้อมทั้งเป็นผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาและผู้เตรียมเข้าสู่วิชาชีพทางการศึกษา (นิสิต/นักศึกษาครู) ซึ่งใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการในการพัฒนาร่วมกัน

2. หลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของนักการศึกษา ที่มีข้อตกลงร่วมกันอย่างมั่นคงว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการร่วมกันสะท้อนคิด การลงไปเยี่ยมชมติดตามเพื่อเรียนรู้ร่วมกันที่หน้างานจริง จนกว่าจะเห็นผลของการปฏิบัติที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Dufour, 2004) มีดังนี้

2.1 การมุ่งเป้าหมายที่การเรียนรู้ของนักเรียน (Ensuring that student learn) ภารกิจหลักของการศึกษาคือเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ คำถามสำคัญในการสำรวจการเรียนรู้ของนักเรียน คือ

2.1.1 เราต้องการให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้อะไร?

2.1.2 เราจะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้สิ่งนั้นแล้ว?

2.1.3 เราจะตอบสนองอย่างไรเมื่อนักเรียนประสบปัญหาในการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ?

2.2 วัฒนธรรมแห่งการทำงานร่วมกัน (a culture of collaboration) นักการศึกษาตระหนักดีว่าการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นควรมีโครงสร้างเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่ทรงพลัง ซึ่งลักษณะวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันของ PLC จะเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ซึ่งครูทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อวิเคราะห์ และปรับปรุงการปฏิบัติในชั้นเรียน การสนทนาร่วมกันต้องให้สมาชิกได้กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ สื่อการสอน คำถาม ข้อกังวล และผลลัพธ์ การอภิปรายประเด็นเหล่านี้อย่างชัดเจนจะเป็นการปรับปรุงการปฏิบัติในชั้นเรียน

2.3 มุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ (a focus on results) PLC จะพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นสำคัญ โดยร่วมกันยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนจนกลายเป็นงานประจำของทุกคนในโรงเรียน

ครู ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยง (mentor) ของนิสิต/นักศึกษาที่ออกฝึกสอน ณ โรงเรียน นั้น เป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อการหล่อหลอม การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการเข้าสู่วิชาชีพครู ทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ภาระ หน้าที่ของครูไทย และรวมไปถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในส่วนที่เกี่ยวข้องจรรยาวิชาชีพให้กับนิสิต/นักศึกษาครู การเป็น “แบบอย่าง” ที่ดีให้กับนิสิต/นักศึกษาครูที่กำลังจะเป็นบุคคลที่เข้าสู่วิชาชีพในอนาคต ซึ่งกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

2.3.1 การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (shared values and norms)

2.3.2 การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกัน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน (collective focus on students learning)

2.3.3 การร่วมมือร่วมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ (collaboration)

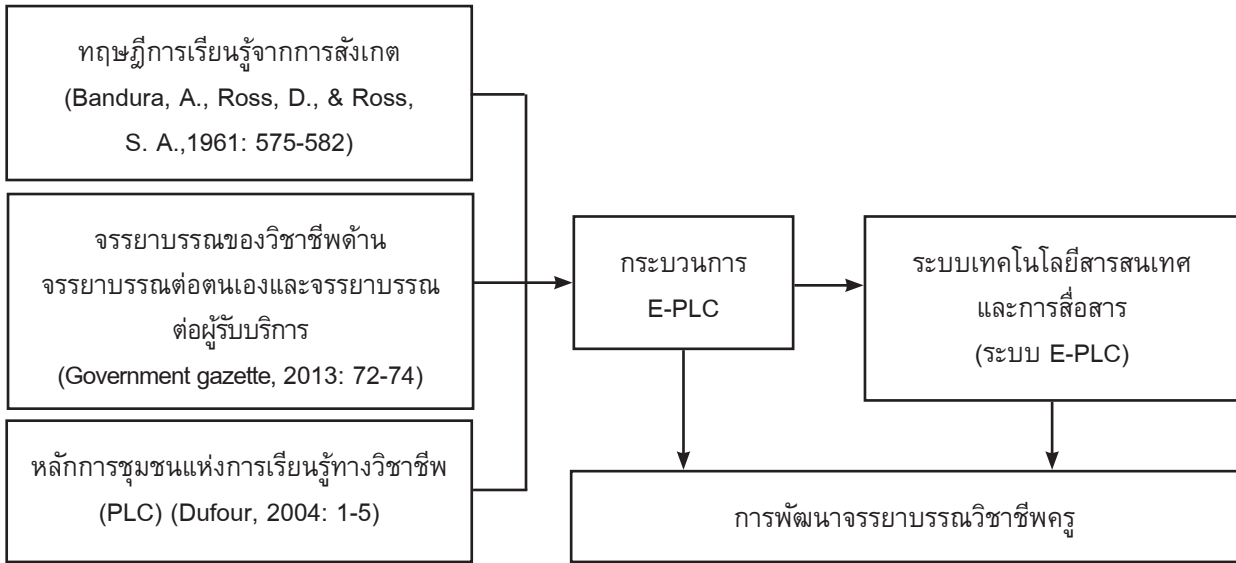
2.3.4 การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติ และการร่วมเรียนรู้

ณ บริบทจริง (expert advice and study visit)

2.3.5 การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (reflection dialogue)

3. การปฏิบัติการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นสื่อในการสร้างความรู้

ความเข้าใจในการดำเนินงานให้ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการสามารถเข้าถึง เรียนรู้ได้พร้อมกัน ประการที่สอง ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นแหล่งกลางในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการได้มองเห็นความก้าวหน้าของการปฏิบัติการของแต่ละคน แต่ละมหาวิทยาลัย และแต่ละโรงเรียน รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครูผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

สรุป หลักการของการออกแบบระบบปฏิบัติการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครูใช้ทฤษฎีการเรียนรู้จากการสังเกต เพื่อให้บัณฑิตศึกษามีความประพฤติตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 5 หมวด 9 ข้อ (Government gazette, 2013: 72-74) และใช้หลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองเพื่อส่งผลไปยังคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การดำเนินการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยกระบวนการ

ลักษณะกิจกรรม E-PLC ประกอบด้วย

1. **ขั้นเตรียมการ** สถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกต้องร่วมมือกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาในการเตรียมความพร้อม สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านระบบเทคโนโลยี

สารสนเทศแบบออนไลน์ ที่แอปพลิเคชัน TrainFlix.com ทั้งระบบ iOS และระบบ Android

2. **ขั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ** สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำหนดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เข้าเรียนบทเรียนออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กำหนด

3. **ขั้นปฏิบัติการตามกระบวนการ E-PLC** สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จัดทีมชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ โดยแต่ละทีมต้องดำเนินการตามวงรอบ E-PLC อย่างน้อย 3 วงรอบ ก่อนเสร็จสิ้นโครงการ

4. **ขั้นติดตามและประเมินผล** สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลและรวบรวมสรุปผลการดำเนินการ เพื่อนำเสนอต่อ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ตามที่กำหนด การดำเนินการตามระบบนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน หมายถึง นิสิต/นักศึกษา อาจารย์นิเทศจากมหาวิทยาลัย ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียน ศิษยานิเทศก์ ครูอาวุโส ครูและ

บุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมนี้ทุกคน จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนปฏิบัติการ ดังนี้

1. กำหนดทีมทำงาน E-PLC ประกอบด้วย

1.1 นิสิต/นักศึกษาที่กำลังปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู หรือปริญญาโท จำนวน 1 คน (model teacher)

1.2 ครูพี่เลี้ยง จำนวน 1 คน (mentor)

1.3 เพื่อนของนิสิต/นักศึกษาที่กำลังปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 1-2 คน (buddy teacher)

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน (administrator)

1.5 บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครูอาวุโสที่เกษียณอายุ ครูที่มีผลงานการปฏิบัติดี หรือเคยได้รับรางวัลของคุรุสภา ศึกษานิเทศก์ อาจารย์นิเทศ จากสถาบันผลิตครู จำนวน 1-2 คน (expert)

ทั้งนี้ Model teacher จะเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อน e-PLC โดยมี Buddy teacher เป็นเพื่อนร่วมคิด ที่มีบทบาทในการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตั้งแต่การวางแผนการออกแบบบทเรียนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม การร่วมสังเกตการสอน การให้ข้อเสนอแนะ สะท้อนคิด ร่วมเรียนรู้ และปรับปรุงจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย

สมาชิกในทีมทั้งหมดควรมีจำนวนประมาณ 5-8 คน โดยทั้งทีมจะต้องลงทะเบียนเข้าใช้งานในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารทุกคน และจะต้องมีการพบปะ (face-to-face communication) สื่อสาร สร้างความคุ้นเคยร่วมกันอย่างกลมกลืนมิตร ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปราศจากการใช้อำนาจหรือการสั่งการ เคารพความคิดของกันและกันด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยเหตุผลทางวิชาการ ทำความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดช่องทางการสื่อสาร สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกันถึงแนวการปฏิบัติตามกระบวนการ PLC การสร้างทีมจะกระทำเพียงครั้งแรก และทีมที่ดีควรจะต้องเป็นสมาชิกที่ต่อเนื่อง เพื่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้พบภายใต้สถานการณ์เดียวกัน เพื่อการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันตลอดทั้งภาคเรียน หรือตลอดทั้งปีการศึกษา

2. เลือกบทเรียนเป้าหมายเพื่อการเปิดชั้นเรียน (Open Class Plan: PLC Plan) ทีมจะต้องร่วมกันพิจารณาเลือกบทเรียนเป้าหมายเพื่อการเปิดชั้นเรียน ทั้งนี้ การเปิดชั้นเรียน ควรจะวางแผนให้ได้อย่างน้อย 3 ครั้งต่อภาคเรียน ต่อนิสิต/นักศึกษา 1 คน ที่ทำหน้าที่เป็น Model teacher โดยการเลือกบทเรียนนั้น จะต้องเลือกเนื้อหาที่นักเรียนห้องนั้นยังไม่เคยเรียนมาก่อน และห้องเรียนห้องนั้นจะต้อง

ใช้เพื่อการเปิดห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรเปลี่ยนแปลงห้องเรียนเพราะผลการพัฒนานักเรียนจะไม่ต่อเนื่อง โดยจะต้องคาดหมายว่าในระยะเวลาข้างหน้า ประมาณ 4 สัปดาห์ ก่อนการเปิดชั้นเรียน นักเรียนห้องนั้นจะต้องเรียนเรื่องนั้นพอดี การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายหลัก (learning outcome) จะเน้นประเด็นเรื่องการมีวินัยในตนเองของครู และการส่งมอบบริการที่ดีที่สุดให้กับลูกศิษย์ หรือ การปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตา เสียสละ อดทน มุ่งหวังที่จะให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงทุกคน ประเด็นนี้จะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 วนรอบ (3 cycles of PLC)

3. ศึกษาบทเรียนเพื่อการออกแบบการสอน (lesson study and instructional design) ทีมที่ประกอบด้วย นิสิต/นักศึกษาครู ครูพี่เลี้ยง เพื่อนนิสิต/นักศึกษา และอาจารย์นิเทศจากมหาวิทยาลัยจะต้องประชุมร่วม โดยจะต้องร่วมกันวิเคราะห์รายละเอียดว่า

3.1 นักเรียนในห้องที่จะใช้เปิดชั้นเรียน มีจำนวนกี่คน ระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างไร และระดับความสามารถโดยรวมของห้องเป็นอย่างไร ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผ่านมา มีปัญหาอะไรบ้าง

3.2 กำหนดเป้าหมายการพัฒนา ในลักษณะที่เป็นปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนในเรื่องที่กำลังจะใช้สอนนั้น คาดเดาหรือเทียบเคียงกับระดับความสามารถของนักเรียนแล้ว อะไรที่น่าจะเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยให้พิจารณาจำแนกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนออกเป็น 2 ระดับ คือ การเรียนรู้ระดับผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานตัวชี้วัด และการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นระดับสมรรถนะ (competency) เช่น ความสามารถในการสรุป ความสามารถในการอภิปรายผลการทดลอง ความสามารถในการอ่านจับใจความได้ ความสามารถในการเขียนสิ่งตนเองเรียนรู้ ความสามารถในการคิด ความสามารถในการสรุปความ ความสามารถในการคิดสังเกต เป็นต้น

3.3 ธรรมชาติของเนื้อหาที่จะใช้สอน หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น มีลักษณะการเรียนรู้ลักษณะใด ได้แก่ เป็นการเรียนเชิงความคิดรวบยอด (concept) หรือเป็นการเรียนเชิงกระบวนการ (process) อย่างน้อยจะต้องเข้าใจธรรมชาติของเนื้อหาสาระที่จะใช้เปิดชั้นเรียนด้วย

3.4 การออกแบบบทเรียน (lesson design) เป็นงานดำเนินการร่วมกันออกแบบแผนการสอน ที่มีการบูรณาการการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยในแผนการสอน

จะต้องสะท้อนให้นิสิต/นักศึกษาครู ได้เข้าใจแนวปฏิบัติ การมีวินัยในตนเองของครู และการส่งมอบบริการที่ดีที่สุดให้กับลูกศิษย์ หรือการปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยความรักความเมตตาเสียสละ อดทน มุ่งหวังที่จะให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงทุกคน

การทำงานร่วมกันของทีม จะต้องนัดหมายและเสียสละเวลาในการมาประชุมร่วมกันเพื่อออกแบบบทเรียนตั้งแต่ครูเริ่มก้าวเข้าสู่ชั้นเรียน จะมีวิธีการกับเด็กอย่างไรที่จะทำให้นักเรียนหันมาสนใจ มีสมาธิพร้อมจะเริ่มเรียน จะเริ่มเกริ่นนอย่างไร จะนำเข้าสู่บทเรียนอย่างไร ชั้นสอนจะเริ่มจากกิจกรรมอะไรก่อน จะออกแบบกิจกรรมอะไรที่จะทำให้นักเรียนในห้องทุกคน มีส่วนร่วมคิด เรียนรู้จากเพื่อน แบ่งปันกับเพื่อน ชั้นสอนหลักจะทำอย่างไร จะมีคำถามอะไรที่จะมากระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้ใช้ความคิดของตนเอง จะให้นักเรียนทำกิจกรรมอะไร และบทเรียนนั้นจะมีนักเรียนทำกิจกรรมที่ครูกำหนดให้ นั้น จะมีรูปแบบการตอบหรือทำกิจกรรมที่ผิดที่รูปแบบ ทีมจะต้องใช้ประสบการณ์คาดเดาออกมาให้ได้ล่วงหน้าว่า นักเรียนจะเข้าใจคลาดเคลื่อนประมาณกี่แบบ และทำไมนักเรียนจึงตอบแบบนั้น มีจุดที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจคลาดเคลื่อน ทำให้ไม่ได้มาจากสาเหตุอะไรบ้าง จะต้องคาดเดาล่วงหน้าให้ได้ และ Model teacher จะมีกระบวนการเชื่อมโยงสิ่งที่เข้าใจคลาดเคลื่อนและเข้าใจถูก เข้าด้วยกันอย่างไร สุดท้ายจะสรุปบทเรียนอย่างไร และกิจกรรมอะไรที่จะให้นักเรียนได้กระทำเพื่อสะท้อนว่านักเรียนเหล่านั้น เกิดอะไรกับตัวเขาบ้าง ซึ่งทั้งหมดนี้ทีมออกแบบบทเรียนต้องร่วมกันคิด และกำหนดเป้าหมายกรอบการใช้เวลาในแต่ละขั้นตอนด้วย เพื่อให้ครูที่จะทำหน้าที่สอนจะได้ปฏิบัติตามได้ถูกต้อง ทั้งหมดนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทีมทุกคน หากบทเรียนที่ออกแบบและเปิดชั้นเรียนแล้ว ล้มเหลว หรือสำเร็จย่อมต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทีมทุกคน

3.5 การพิจารณาแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยทีมที่ออกแบบบทเรียนจะต้องร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติที่ดีและข้อที่พึงต้องตระหนัก ระวังระหว่าง การปฏิบัติการสอนหน้าชั้นเรียนตามกรอบแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเฉพาะครูที่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติที่ดีต่อนิสิต/นักศึกษาที่กำลังจะเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาในอนาคต ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะเหล่านี้ควรระบุเขียนไว้ให้ชัดเจน ในระหว่างการประชุมร่วมกัน เพื่อให้เป็นร่องรอยหลักฐานที่

สามารถนำกลับมาศึกษา วิเคราะห์เรียนรู้ร่วมกันได้ในอนาคต

3.6 การเขียนแผนจัดการเรียนรู้และการเตรียมสื่อการสอน (lesson plan and instructional media production) หลังจากที่สมาชิกในทีม ร่วมกันออกแบบบทเรียนจนตกผลึกความคิดชัดเจนแล้ว คนที่ทำหน้าที่เป็น Model teacher ซึ่งก็คือ นิสิต/นักศึกษา จะต้องนำความคิดทั้งหมด ไปเขียนเป็นแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้โดยละเอียด และจะต้องจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การสอน ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยการเขียนแผนจัดการเรียนรู้จะต้องเป็นแผนที่สะท้อนให้เห็นอย่างน้อย 3 ประการ ประกอบด้วย

3.6.1 สะท้อนให้เห็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภาพรวม (whole system) โดยจะต้องแบ่งลำดับขั้นการปฏิบัติในชั้นเรียนตามแนวคิดที่ร่วมกันออกแบบ

3.6.2 สะท้อนให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด นับตั้งแต่กลยุทธ์การเรียกความสนใจ ข้อตกลงในชั้นเรียน ตัวอย่างที่จะใช้สอน แผนการใช้สื่อ แผนการใช้กระดานดำ ลำดับขั้นตอนการใช้สื่อ กิจกรรมที่จะให้นักเรียนทำ การคาดหมายคำตอบล่วงหน้าของนักเรียน วิธีการเลือกนักเรียนให้ตอบคำถาม คำถามที่ครูจะใช้ถามนักเรียน วิธีการเชื่อมโยงประเด็นที่นักเรียนเข้าใจคลาดเคลื่อนกับสิ่งที่ควรจะเป็นเข้าด้วยกัน ระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียนที่อาจจะเรียนรู้ช้า หรือต้องการความช่วยเหลือพิเศษ

3.6.3 สะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้เวลาในแต่ละขั้นตอนทุกกิจกรรม เมื่อรวมเวลาแล้วต้องพอดีกับคาบเรียนชัดเจน แผนการสอนเมื่อเขียนเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว จะต้องนำเสนอให้สมาชิกในทีมได้ศึกษาล่วงหน้าก่อนถึงวันเปิดชั้นเรียน

4. ปฏิบัติการเปิดชั้นเรียน (open classroom) และการสังเกตชั้นเรียน (classroom observation)

4.1 การเตรียมการล่วงหน้ากับนักเรียน ด้วยการสื่อสารทำความเข้าใจกับนักเรียนว่า จะมีบุคคลอื่นเข้ามาในชั้นเรียน แต่จะไม่รบกวนนักเรียน ขอให้นักเรียนปฏิบัติตามปกติ แต่จะไม่ใช้การสอนหรือเตรียมสอนมาก่อนล่วงหน้า

4.2 ห้องเรียนที่จะใช้เป็นห้องเปิดชั้นเรียน ควรจะเป็นห้องที่กว้างพอที่จะให้สมาชิกในทีมได้นั่งหลังชั้นเรียน หรือด้านข้าง

4.3 ครูที่ทำหน้าที่สอน (model teacher) จะต้องนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แล้ว มานำสู่การปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะเป็นผลงานร่วมกันของทีม ไม่ใช่ผลงานของคนสอน ดังนั้น จะประสบความสำเร็จหรือไม่

ประสบความสำเร็จ เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทีม การดำเนินการสอนตามแผนจะต้องปฏิบัติตามทั้งกิจกรรม และการใช้เวลาในแต่ละขั้นตอนอย่างเคร่งครัด

4.4 การสังเกตชั้นเรียน (classroom observation) เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพิสูจน์ว่า การที่ทีมงานร่วมกัน ออกแบบบทเรียนมาอย่างพิถีพิถัน ทั้งด้านสาระ และด้านการ ปฏิบัติตนตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครู นั้น เมื่อนำไปสู่ การปฏิบัติการจริงในห้องเรียนแล้ว จะเกิดผลอย่างไรในทาง ปฏิบัติ โดยกระบวนการสังเกตชั้นเรียน

5. การวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้ โดยสมาชิก ในทีมทั้งหมด จะต้องได้รับแผนการจัดการเรียนรู้จากนิสิต/ นักศึกษา ผู้ที่ปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดย นิสิต/นักศึกษา ผู้ที่เป็นคนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามที่ครูที่เลี้ยงได้กำหนดเป้าหมาย ทั้งเนื้อหาสาระที่ให้อัด และวันเวลาเป้าหมายด้วย จากนั้น สมาชิกทุกคนที่อยู่ในวงของ PLC ทุกคน จะต้องอ่าน ศึกษา ทำความเข้าใจอย่างละเอียด จากนั้นให้ทุกคนสะท้อนคิดต่อแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ว่ามีร่องรอยของการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่แสดงถึงการ มีวินัยในตนเองของครู และการส่งมอบบริการที่ดีที่สุดให้กับ ลูกศิษย์ หรือการปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตา เสียสละ อดทน มุ่งหวังที่จะให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้อย่าง ทั่วถึงทุกคน

6. การสรุปข้อเสนอแนะ ข้อวิพากษ์ต่อแผนการ จัดการเรียนรู้ (ครั้งที่ 1) ที่สมาชิกในทีมเป็นผู้ออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ จะต้องสรุปข้อเสนอแนะทั้งหมด ว่ามี ประเด็นอะไรบ้างที่ต้องนำกลับไปปรับปรุง แก้ไขแผนการ จัดการเรียนรู้นั้น โดยข้อเสนอแนะทั้งหมด จะต้องสรุปเป็น เอกสารไว้แล้วนำเสนอให้สมาชิกในทีมทุกคนได้รับทราบ อย่างทั่วถึงทุกคนด้วย

7. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปปฏิบัติการสอนจริงในห้องเรียน โดยมีครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ เพื่อนนิสิต/นักศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน อย่างน้อย 1 - 2 คน โดยบุคคลสำคัญที่จะขาดไม่ได้เลย คือ ครูที่เลี้ยง ที่จะต้องไปเข้าห้องสังเกตการจัดการเรียนรู้ ระหว่างการสอนจริงในชั้นเรียน รวมถึงจะต้องมีเพื่อน หรือ บุคคลที่ได้รับมอบหมาย ถ่ายทำวีดิทัศน์ โดยการถ่ายทำ จะต้องถ่ายภาพให้เห็นการปฏิบัติของนิสิต/นักศึกษาครู และ ปฏิกริยานักเรียนที่สำคัญโดยวีดิทัศน์ดังกล่าว จะต้อง สามารถใช้เป็นตัวแทนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดของแผนนั้น ได้อย่างชัดเจน

8. Post วีดิทัศน์การจัดการเรียนรู้ (วีดิทัศน์การสอน ของนิสิต/นักศึกษาครู ครั้งที่ 1 ในระบบ YouTube หรือ นำเข้าสู่ Google drive แล้วนำ Link ของวีดิทัศน์ไปแชร์

9. การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (after class reflection) โดยพยายามตอบคำถามประเด็นต่อไปนี้ให้ได้ว่า (Yamkasikom, Montree, 2016)

9.1 นิสิต/นักศึกษาครู กำลังจะทำให้เกิดการเรียนรู้ประเด็นอะไร และอะไรคือสิ่งที่เป็นผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังสุดท้าย (learning outcome)

9.2 เราทราบได้อย่างไรว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้แล้วหรือยัง

9.3 นักเรียนที่ยังไม่สามารถเรียนรู้หรือบรรลุตาม เป้าหมายการเรียนรู้ได้นั้น นิสิต/นักศึกษาครู ได้แสดงออกถึง ความพยายาม ความเมตตา การให้การเอาใจใส่ช่วยเหลือ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นได้อย่างไรบ้าง การแสดงออก ของนิสิต/นักศึกษาครูมีจุดที่ควรต้องปรับปรุงอย่างไรบ้าง และมีอะไรที่เป็นจุดติดอยู่แล้วบ้าง

9.4 นักเรียนที่สามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้แล้ว นิสิต/นักศึกษาครู ได้แสดงออกถึงความพยายามส่งเสริมให้ นักเรียนคนนั้น ได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่มากขึ้น อย่างไร การแสดงออกของนิสิต/นักศึกษาครู มีจุดที่ควรต้อง ปรับปรุงอย่างไรบ้าง และมีอะไรที่เป็นจุดติดอยู่แล้ว

หลังการเปิดชั้นเรียนและการสังเกตชั้นเรียนแล้ว ทีม จะต้องพยายามหาเวลาร่วมกัน ในการจัดการประชุมสะท้อน คิดหลังการสอนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยพยายาม ตอบคำถามประเด็นต่อไปนี้ให้ได้ว่า

1) การใช้เวลาของครูที่ทำหน้าที่ Model teacher เป็นอย่างไร เป็นไปตามแผนการสอนที่วางไว้หรือไม่

2) กระบวนการจัดกิจกรรมการสอน เป็นไปตามแผน การสอนหรือไม่ และนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด

3) การแสดงออกที่สะท้อนถึงความเป็นครูที่มี จิตวิญญาณ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นอย่างไร

4) ภาพรวมการเรียนรู้ของนักเรียนรายคน เป็นอย่างไร มีนักเรียนคนใดที่ต้องพิจารณาให้การช่วยเหลือสนับสนุน เป็นพิเศษหรือไม่

5) ประเด็นที่ควรจะได้รับปรับปรุงพัฒนาในครั้งต่อไป ของห้องเรียนห้องนี้ ทั้งประเด็นการเรียนรู้และประเด็นการ ปฏิบัติหน้าที่ครูในด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู

การสะท้อนผลเหล่านี้ สมาชิกในทีมทุกคนจะต้อง

ร่วมกันสะท้อนผล ภายใต้หลักการแห่งวิชาชีพครู และนำเสนอการสะท้อนคิดแบบกัลยาณมิตร

10. รวบรวมความคิดเห็นที่สมาชิกในทีมได้ให้ความเห็น สรุปเป็นภาพรวมของผลการสะท้อนคิด สำหรับการดำเนินการกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ วงรอบที่ 1

11. การดำเนินการปฏิบัติการใหม่ วงรอบที่ 2 วงรอบที่ 3 กระทำซ้ำในลักษณะเดิม โดยนำข้อความคิดเห็นที่ได้จากสมาชิกในทีม มาเป็นข้อมูลในการออกแบบแผนการปฏิบัติการรอบใหม่ แล้วดำเนินการสู่การปฏิบัติการ การสังเกตหน้างานจริง ตามบริบทจริง และมีการสะท้อนผล

ระบบปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพครูผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นช่องทางในการทำงานออนไลน์ตามกระบวนการ E-PLC มีกระบวนการดำเนินการกิจกรรม 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (plan)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการสอน/การจัดการเรียนรู้และการเยี่ยมชั้นเรียน (Do)

ขั้นที่ 3 การสะท้อนผลอย่างสุนทรีย์ (see and reflect)

หลักการของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้จะต้องเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน สะดวกด้วยการใช้เครื่องมือในการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือหลากหลายชนิด และจะต้องเป็นระบบที่มีการพิสูจน์ตัวตนเพื่อความปลอดภัยของข้อมูลและผู้ใช้งาน ระยะแรก (พ.ศ. 2560) เป็นการออกแบบโดยใช้ Google Apps for Education (Google Docs, Google Forms และ Google Sheets)

ระบบปฏิบัติการในปี พ.ศ. 2561 ได้มีการปรับระบบการส่งงานใหม่ให้ง่ายต่อการดำเนินงานส่งภาระงานของนิสิต/นักศึกษา ซึ่งยังคงใช้ Google Apps for Education โดยให้อิสระแก่มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการในการออกแบบระบบภายใต้ Plan Do See and Reflect

ปัญหาที่พบจากระบบ ปี พ.ศ. 2560 และ ปี พ.ศ. 2561

ปัญหาที่พบจากระบบนั้น เป็นปัญหาจากข้อจำกัดของ Google Apps for Education ดังนี้

1. การค้นหาข้อมูลของนิสิต/นักศึกษา เป็นรายบุคคลกระทำค่อนข้างยาก เนื่องจากการรายงานผลออกมาเป็น Google spreadsheet ที่มีข้อมูลของนิสิต/นักศึกษา ทุกคนมารวมกัน การค้นหาข้อมูลนิสิตเป็นรายบุคคลเพื่อดำเนินการ

การวิพากษ์ จึงเป็นเรื่องยากสำหรับอาจารย์บางท่าน

2. การกรอกข้อมูลเพื่อดำเนินการวิพากษ์ ต้องกรอกข้อมูลของผู้วิพากษ์ซ้ำหลายครั้ง เนื่องจากมีนิสิต/นักศึกษาที่อยู่ภายใต้การดูแลหลายคน

ในปี พ.ศ. 2562 มีการเปลี่ยนแปลงระบบปฏิบัติการจาก Google Apps for Education เป็นการพัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน TrainFlix Platform ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่สะดวกและง่ายต่อการเข้าถึง สามารถทำงานผ่านโทรศัพท์มือถือถือในลักษณะของ Mobile Learning โดยสามารถทำงานได้ทั้งระบบปฏิบัติการ iOS และ Android เป็นแหล่งเรียนรู้และทำงานร่วมกันของนิสิต/นักศึกษาครู รวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการทุกคน ภายในแอปพลิเคชัน TrainFlix ประกอบด้วย

1. แจ้งวันหมดอายุคอร์ส

2. การประชุมชี้แจงการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย การชี้แจงการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา เส้นทางความก้าวหน้าของครู วิสัยทัศน์ และการดำเนินงานการพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของคุรุสภา ซึ่งประกอบคลิปวิดีโอ และเอกสารแบบ PDF

3. ปฏิทินชุมชนแห่งการเรียนรู้

4. แบบฟอร์มแผนการปฏิบัติงาน PLC

5. ปฐมนิเทศ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

6. คู่มือการใช้งานแอปพลิเคชัน TrainFlix

7. วงรอบการส่งงาน 3 วงรอบ ซึ่งในแต่ละวงรอบประกอบด้วย 1) การสร้างทีม 2) การกำหนดปัญหาผู้เรียน (ข้อ 1 และ 2 ทำในวงรอบแรกครั้งเดียว) 3) การออกแบบบทเรียน-แผนการสอน 4) การเปิดชั้นเรียน-สังเกตชั้นเรียน 5) การสะท้อนคิดหลังสังเกตชั้นเรียน 6) การสรุปภาพรวมการดำเนินการ

ปัญหาที่พบจากระบบ ปี พ.ศ. 2562

เนื่องจากเป็นปีแรกของการพัฒนาแอปพลิเคชัน TrainFlix จึงพบปัญหา ดังนี้

1. การเข้าใช้งานได้เป็นบางครั้ง อาจเนื่องมาจากการอัปเดตซอฟต์แวร์ของโทรศัพท์

2. การส่งงานเข้าระบบ TrainFlix ไม่สามารถกระทำผ่านเว็บไซต์ในคอมพิวเตอร์ได้ นอกจากต้องลงแอปพลิเคชัน

3. ผู้ใช้งานไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลของตนเองหลังการส่งงานเข้าระบบได้

4. ผู้วิพากษ์งานไม่สามารถตรวจงานได้ทันที ต้องรอ Admin ระบบ สรุปข้อมูลเป็นวงรอบส่งทางอีเมล

ปัญหา อุปสรรคจากการดำเนินงาน E-PLC

ปัญหาสำคัญของการดำเนินงานตามโครงการ E-PLC ประกอบด้วย ปัญหาการสื่อสารสร้างความเข้าใจตามกระบวนการ E-PLC จากส่วนกลางที่จะลงไปจนถึง นิสิต/นักศึกษาครู ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง จะมีความเข้าใจผิด ความไม่เข้าใจทั้งในกระบวนการ PLC ที่ไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติ การไม่เข้าใจกระบวนการที่ต้องทำงานร่วมมือกัน การต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งในปี 2560 ได้ใช้ระบบ Google เป็นแหล่งกลางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ยังมีความซับซ้อนมาก คนที่ไม่มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จะยิ่งเข้าถึงลำบากมาก จนมีพัฒนาการในการทำงานที่มีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ทำงานผ่านโทรศัพท์มือถือ ทำให้สะดวกและง่ายต่อการทำงานมากขึ้น แต่ปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่เช่นเดิมคือ ความไม่เข้าใจเรื่องกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังเป็นปัญหาสำคัญ พบทั้งการไม่เข้าใจกระบวนการและการเข้าใจคลาดเคลื่อน สำหรับปัญหาในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่พบว่าเป็นปัญหาจากการดำเนินงานของโครงการ E-PLC ที่มหาวิทยาลัยรับไปดำเนินงานนั้น มีบางมหาวิทยาลัยไม่ได้นำโครงการ E-PLC ไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทำให้เกิดการบริหารงานแบบแยกส่วนในมหาวิทยาลัย ทั้ง ๆ ที่กระบวนการ E-PLC เป็นกระบวนการที่เสริมหนุนกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างดีเยี่ยม จึงทำให้ในปี 2563 ต้องกำหนดเป็นเงื่อนไขว่า มหาวิทยาลัยที่จะได้รับการสนับสนุนต้องนำ E-PLC ไปเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพแบบ E-PLC เป็นกระบวนการพัฒนาที่ใช้กิจกรรมในลักษณะการเสริมแรงทางบวกมากกว่าการลงโทษ จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมสนับสนุนเป็นแนวเชิงนโยบาย

2. การพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพในลักษณะ E-PLC ควรจะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ในการเป็นครูต้นแบบให้กับนิสิตนักศึกษาที่จะเข้าสู่วิชาชีพ ควรได้รับการยอมรับให้สามารถเป็นกระบวนการพัฒนา

ตนเอง หรือเป็นต้นแบบในลักษณะที่ให้จำนวนชั่วโมงการปฏิบัติงาน PLC ดังนั้น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนที่จะให้การยอมรับหรือให้คุณค่ากับครูที่เป็นแม่แบบ

3. กิจกรรม E-PLC ควรเป็นกิจกรรมพัฒนาส่งเสริมความเป็นครูในหลักสูตรการผลิตครูในระดับสถาบันผลิตครูทุก ๆ หลักสูตร เป็นกิจกรรมในเชิงให้นิสิตนักศึกษาทุกคนจะต้องผ่านกิจกรรมนี้ก่อนสำเร็จการศึกษา

4. นโยบาย E-PLC นอกจากจะใช้กับนิสิตนักศึกษาครูที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาแล้ว วิธีการนี้ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อการพัฒนาครูผู้ช่วยหรือครูที่บรรจุใหม่ โดยให้ครูรุ่นพี่หรือครูอาวุโสทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างของการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยกระบวนการของ E-PLC

5. กิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ ควรได้รับการส่งเสริมในเชิงของการสะท้อนคิดที่เน้นในเรื่องของการหากิจกรรม หรือสะท้อนถึงความมีจรรยาบรรณที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครูทั้ง 5 ด้าน 9 ข้อ มากกว่าการเน้นกิจกรรมทางวิชาการ จึงต้องมีความละเอียดอ่อน ความตระหนักรู้ และหามุมมองสะท้อนในการจะไปให้ถึงจรรยาบรรณวิชาชีพครูให้ได้มากที่สุด

6. สิ่งที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนและค้นหาให้พบคือ แนวการปฏิบัติที่ดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพทั้งกระบวนการดำเนินงาน แนวทางการสะท้อนคิด ควรต้องค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีให้ได้อย่างเหมาะสมและดีที่สุดในแต่ละสถานการณ์ แต่ละบริบท แต่ละพื้นที่ และครูแต่ละประเภทด้วย

สรุป

กิจกรรมเสริมสร้างกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (E-PLC) เป็นการใช้หลักการการเรียนรู้จากการสังเกต ระหว่างการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษา กับนิสิต/นักศึกษาครู ที่จะเป็นบุคคลที่อนาคตกำลังจะก้าวเข้าสู่วิชาชีพครู ถือว่ามีความคุ้มค่าในการดำเนินงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการพัฒนาที่กระทำกิจกรรมแล้วก่อให้เกิดผลพัฒนาได้ถึงสองกลุ่มเป้าหมายในเวลาเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น ด้วยกระบวนการของ E-PLC ถือได้ว่า เป็นกิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพที่ทำสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้เป็นรูปธรรมของการปฏิบัติได้อย่างจับต้องได้ ไม่ได้ผ่านการบรรยาย หรืออ่านเอกสาร หากเป็นกระบวนการที่เรียนรู้จากกันและกันระหว่างการทำงาน

ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายมากกว่า การศึกษาจากเอกสารมาก แต่กระบวนการดำเนินงาน ลักษณะนี้จะดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ ปัจจัยสำคัญ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นเสมือนพี่เลี้ยง จะต้องมีความแม่นยำในกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ มีการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีทักษะด้านดิจิทัล จึงจะทำให้การทำงานราบรื่นและประสบความสำเร็จ

References

Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1961). Transmission of Aggression through the Imitation of Aggressive Models. **Journal of Abnormal and Social Psychology**, 63(3): 575-582.

Government gazette. (2013). **Regulation of the Teacher Council of Thailand about Ethics Profession 2013** (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556). [Online]. Retrieved November 27, 2020 from <https://www.ksp.or.th/ksp2018/wp-content/uploads/2020/06/ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ-2556.pdf>

Dufour, R. (2004). **What is a Professional Learning Community?** [Online] Retrieved November 27, 2020 from <http://www.siprep.org/uploaded/ProfessionalDevelopment/Readings/PLC.pdf>

The Teachers Council of Thailand. (2015). **Case study : A pronouncement of Professional Standard Committee in case of Educational Professional Persons have a Micbehaved in Professional**

Code of conduct (กรณีตัวอย่างคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ กรณีผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ). [Online] Retrieved September 30, 2020 from <https://www.ksp.or.th/ksp2018/2020/09/22453/>

The Teachers Council of Thailand. (2019). **Announcement of the Teachers Council of Thailand on the Recruitment and Submission Form for the Encourage of Ethics in Professional Learning Community Through Information Technology Systems: E-PLC 2019** (ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง การรับสมัครและส่งแบบขอรับเงินอุดหนุนการดำเนินงานส่งเสริมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประจำปี 2562). [Online]. Retrieved July 29, 2020 from <https://www.ksp.or.th/>

Yamkasikorn, Montree. (2016). Professional Learning Community: Challenges to Personal Transformation of Teachers in Annual Academic Conference for Teacher Council of Thailand (ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ: ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของครู). In **Learning Innovation and Educational Management Research for Sustainable Development**, (pp. 39-46). Bangkok: Business Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Education Personnel.